

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Stockholm, Germanis Boltr.-Aktieb.

N:r 18 (176)

Fredagen den 1 maj 1891.

4:de årg.

Prenumerationspris pr år:
 Idun med Modetidning och kolorerade planscher ..... kr. 8:—
 Idun m. Modet. utan kol. pl. » 6: 50
 Idun ensam..... » 4:—

Byrå:
 Hamngatan 16, 2¹/₂ tr.
 (midt för Kungsträdgården.)
 Prenumer. sker i landsorten å postanstalt, i Stockholm hos redaktionen.

Redaktör och utgivare:
 FRITHIOF HELLBERG.
 Träffas å byrån kl. 10—11.
 Allm. Telef. 6147.

Utgifningstid:
 hvarje helgfri fredag.
Lösnummerpris: 15 öre.
 (vid kompletteringar).

Annonspris:
 35 öre pr nonpareillerad.
 För »Platssökande» och »Lediga platser»
 25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv.
 Utländska annonser 70 öre pr nonp.-rad.

Alice Bonthron.

Vi inbjuda i dag Iduns läsarinna till ett besök i Göteborgs arbetsskola för vanföra, Norra Allégatan 5. En skola af sådant slag väcker ett visst vemod. Det är därför vi helt försiktigt trycka på knappen till ringledningen. Nu är det för sent att draga sig tillbaka, haltande steg höras redan i tamburen, och på frågan efter föreståndarinnan införas vi i hennes mottagningsrum. Vi sitta ned och vänta några minuter. In till oss tränger ljudet af en liflig och sympatisk fruntimmersröst. Orden tyckas så vänliga och uppmuntrande, äfven då de icke falla alldeles gillande öfver det gjorda arbetet. Vi ha redan på afstånd fått intrycket af något gladt och friskt, och detta ökas än mer, när vi få nöjet göra fru Alice Charlotta Bonthrons bekantskap.

Hon föddes den 9 september 1851 i Östlånga församling af Malmöhus län. Föräldrarna voro landtbrukaren David Wilhelm Bonthron och hans maka Ebba Charlotta Durietz. Redan tidigt förlorade Alice sin mor, och denna förlust ersattes ej, när hennes far trädde i

nytt äktenskap. Det blef tvärtom ett mindre behagligt förhållande mellan styfmodern och hennes unga styfdotter, och detta ända därhän, att det satte sin prägel på Alices karaktär. Hon var ett lifligt barn, mycket känsligt för kärlek och vänlighet. Den, som förstod att taga henne från denna sida, vann hennes hängivenhet och fick henne utan svärighet att lyda; ville man däremot tvinga henne härtill, blef hon trotsig. Detta trots öfvergick med tiden till energi, en energi, som stundom blef hänsynslös.

Då Alice vuxit upp, tänkte hon utbilda sig till lärarinna, men förlofvad vid 19 år med en landtbrukare, beslöt hon att i stället genomgå en praktisk hushållsskola. De kunskaper hon förvärfvade blefvo af särdeles nytta vid hennes stora lifsarbete. Gift vid 21 års ålder vardt hon redan fyra år därefter enka med tre barn, af hvilka det yngsta var två dagar gammalt. Den tjugufemåriga modern stod nedtryckt och lidande och utan ett öre att försörja de sina med. Efter åtskilliga försök med arbeten i hembygden kom hon hösten 1880 till Göte-

Där vardt ett fradgande skum och böljors kif;
En störtsjö svallade vred mot vinternästet;

Men hög och segrande lugn steg sol på fästet,
Ty dödens makt var bruten, och där var lif.

Z. JOPELIUS.

borg. Här började hon en flerårig kamp mot sjukdom, dåligt betaldt arbete och bekymmer af snart sagdt alla slag.

År 1885 i januari hörde fru Bonthron först omtalas arbetsskolan för vanföra. Hon uppmanades att söka föreståndarinneplatsen där, och sedan hon en tid underhandlat med den för denna skola så nitiske och storslaget uppoffrande läkaren, doktor O. Carlander, antog fru Bonthron platsen med 800 kronors lön (på senare tiden höjd till 1000 kronor), fritt rum och ved. Kort därpå anträdde hon en resa till Köbenhavn för att i därvarande »Haandsgernings skole for vanføre og lemlæstede» studera enarms arbetet. I skolans stiftare, den då sjuttiofå-åriga pastor Hans Knudsen, vann fru Bonthron en faderlig vän. Denne man hade i 15 år själf ledd sin skola, konstruerat verktygen för de enarmade, upprättat den vid dessa inrättningar så nödvändiga kirurgiska kliniken, arbetat för att skola och klinik blifvit tillgängliga för hela danska folket och för att de fattiga, utan för stora svårigheter, skola kunna besöka den, skaffat dem fria biljetter på järnvägar och ångbåtar m. m.

Efter fem månaders vistelse i Danmark återvände fru Bonthron till Göteborg, där den 5 oktober 1885 den första svenska arbetsskolan för vanföra öppnades. Elevernas antal var då två, men innan jul ökades de till tio, alla mycket vanföra, de flesta saknande ena handen. Bland dessa var en tjugutre-årig, till ytterlighet slö flicka. Hon hade aldrig försökt att arbeta och kunde ej ens räkna till tre. Fru Bonthron skulle dock snart i henne se beviset på, hur kärlekens solskens förmår locka fram blommor, där det ser mest hopplöst ut, och hur den, som eger förmåga att göra arbetet lätt och gladt, kan få äfven den oförmög-naste att göra storverk.

På två månader sydde den stackars flickan för hand ett linne, virkade ett par schalar samt en badhandduk, hvars hård och monogram hon sedan broderade.

Direktionen för skolan önskade en julutställning. Fru Bonthron ansåg den omöjlig. Hvad skulle hon på två månader kunna åstadkomma med dessa okunniga krymplingar? Direktionen fasthöll sin önskan, och den 21 och 22 december inbjöds allmänheten att i Beyers blomsterbutik vid Södra Hamngatan taga de vanföres julexposition i ögonsikte. Öfverraskningen var fullkomlig. Var det en möjlighet att med en arm sy sådana linnen, märka och fälla sådant duktyg, göra dessa fina broderier, virka dessa mjuka schalar, fläta dessa stolsittisar, knyta hängmattorna, binda borstarna, smida och löfsåga! Föreståndarinnan frågade sig själf, hur det gått till. Hon kunde ej besvara frågan, men ett faktum var, att alla dessa arbeten lågo där färdiga.

Försäljningen inbragte 378 kronor, och den erfarenhet i afseende på åtgången af arbeten, som där gjordes, har sedan bestyrkts. På de vanföres utställning i Göteborg säljas alltid bäst de dyrbaraste och prydligaste arbetena, om dessa följa modet, ty de rika äro här köparne. Utställningarna äro reklamen för skolans arbetsförmåga. Beställningar komma och redani mängd. Det är numera icke längre skolans elever blott, som förfärdiga de vackra arbetena, särskildt utstyrlarne. Skolan har blifvit

arbetsgifvare åt sina forna lärjungar. Inkomsterna för sålda arbeten under föregående år uppgingo till kronor 4014,26. Skolan inköper materialerna och sedan värdet för dem frånräknats, blir det återstående arbetslön. Sådant utbetalas till såväl lärjungen i första stadiet som till arbetstagerskan utanför skolan. Fru Bonthron eger själf stor arbetsduglighet, och hon fordrar detsamma af andra. Detta i förening med hennes oinskränkta rätt att mottaga eller afvisa inträdessökande kan något förklara den stora produktion, som på kort tid framdrifvits. Ingen må heller tro, att den vanlottade arbetaren får lemna från sig arbetet för att af friska händer få det färdiggjort. Så långt som i hvar och ens förmåga står skall han hjälpa sig själf, och som regel gäller, att hvarje arbete skall monteras på skolan. Om denna ock undervisar i prydnadsarbeten, så äro dessa ingalunda hennes hufvudsak. Denna är för den kvinliga slöjden linnesömnad, såväl för hand som maskin. Flickor från landsbygden få icke ens lära sig finare handarbeten, däremot någon klädsömnad och i åtskilliga fall borstbinderi och stolsittflätning.

De manliga eleverna lemnas lika litet som flickorna ut i lifvet, utan att skolan sört för deras framtid. Ingen af dem går ut, förr än han fått plats i ett för honom passande yrke. År detta ett, som inlärts i skolan, blir han ganska lätt intagen på en verkstad; har han däremot inga förkunskaper, betalar skolan för honom, tills han vunnit behöfzig skicklighet för att blifva arbetstagar.

Eleventalet har under den gångna tiden varit 25 hvarje år. Detta är det högsta antalet, som kan rymmas inom den mycket trånga lokalen. Dessa gossar och flickor, eller egentligen män och kvinnor, ty ofta äro de redan fullvuxna, undervisas numera af tre lärarinnor och två lärare, de sistnämnda dock endast om kvällarne, då slöjdundervisningen i stadens folkskolor är slutad. Dessutom förestås den kirurgiska kliniken af en läkare. Här få ock vanföra utom skolan råd och hjälp. Fri middagsspisning för eleverna har på sista tiden anordnats, och serverades det gångna året 2330 middagsmål, värda 698 kr. 25 öre.

Skolan har, så att säga, intagit föräldrarnes ställe för de vanföra, och lyckligt så, ty de flesta af dem äro gatans vanlottade barn, och öfver mångens vagga föll säkerligen sparsamt den kärlek, som här är den ledande principen. Fru Bonthron får nära nog i alla afseenden bära en mors omsorg för sina skyddslingar. Hon är ljuspunkten i deras lif, till »frun» kunna de gå med sina bekymmer, vissa om, att finns det någon möjlighet att lindra dem, så försöker hon. Lyckligtvis hör hon till dessa, som lätt få sina medmänniskors öra, därför att hon själf med så vaket intresse lyssnar till så väl glädjens som sorgens röst. Detta gör, att hon sällan beder förgäfves om hjälp åt sina skyddslingar, men detta skulle dock ej ensamt förmå uppehålla henne i striden mot fattigdom och nöd fysiskt och ofta i än högre grad moraliskt. Hon följer ständigt sin gamle vän pastor Knudsens råd att gå fram till vår Herre med bekymren, lära de unga att rätt läsa sitt Fader vår och sedan förbida hjälpens stund.

Vi trodde, att ett besök därinne i skolan

skulle vara så vemodigt. Låt oss försöka. År detta de lidande och vanlottade, utropa vi. Sådana arbetare och arbeterskor få vi nog leta efter, så glada och muntra se de ut, och så hurtigt arbetet går. Svarfhjulen svänga så lustigt om och symaskinerna surra, som trampades de endast af friska fötter. Arbetet har här blifvit, hvad det för världen blef, när kristendomen odlade det, en välsignelse, och det har här blifvit det därigenom, att inom dessa salar heter dess tvillingsyster bön.

Amanda Leffler.

Vi hafva just nu ansett ofvanstående skildring af Alice Bonthron och hennes verksamhet af inresse, då äfven här i Stockholm nyligen en förening bildats i syfte att efter mönster af arbetsskolan i Göteborg — efter hvilken förut inom vårt land upprättats liknande anstalter i Helsingborg och Karlskrona — äfven skaffa hufvudstadens vanföra det bistånd de så väl behöfva.

Under förra månaden var ett upprop till förmån för den tilltänkta arbetsskolan infördt i våra större tidningar, undertecknad af flere inom vårt samhälle framstående personer.

Men då oförevilligheten här i Stockholm tages i anspråk på så många andra håll och sällan blifver så storartad som i Göteborg, så torde väl arbetsskolan härstädes ej kunna börja sin verksamhet förr än på nyåret 1892.

För att visa den stora allmänheten, hvad nytta dessa arbetsskolor för lytta och vanföra kunna åstadkomma, har den nybildade stockholmsföreningen i denna vecka anordnat en utställning, Drottninggatan 38, af arbeten, utförda vid de redan befintliga skolorna. Vi uppmana enhvar att besöka denna utställning, som erbjuder stort intresse, på samma gång vi bedja alla dem, som ömma för de arma »lytta och vanföra», att understödja det behjärtansvärda företaget, så att äfven arbetsskolan i Stockholm snart må blifva en verklighet.

Bidrag kunna insändas under adress: Ortopediska institutet, Stockholm, och kommer redovisning därför att framdeles lemnas.

Till Amaryllis.

*Fastän maj har kommit nu,
klagar du,
att ej sunnanväder
genast smeker fina kind,
vestanvind
fläktar lätta kläder.*

*Ack, jag ber, gå ut ett slag
nu en dag,
och du skall upptäcka,
huru allting myser gladt,
öfver att
våren allt kan väcka.*

Bry dig ej därom, min vän,
att ej än
fria vågor leka!
Snart försvinner blånad is
för en bris,
som kan vårligt smeka.

Och om solen stundom ser
på dig ner
bakom molnens slöja,
är det ej därför, att den,
lilla vän,
sommarn vill fördröja.

Var blott glad uti ditt sinn',
släpp ej in
några klagosånger!
Sommarn kommer nog i tid,
varm och blid,
nu som många gånger.

Och när den en gång är här,
då, ma chère,
skall här lifvet njutas;
då vi bilda, du och jag,
hjonelag,
till dess fröjden slutas.

Tänk dig, att på landet bo
och i ro
stadens buller glömma,
att idylliskt lefva där,
plocka bär
och i skogen drömma!

Liten julle, hvit och blå,
skall oss då
ut på fjärden vagga.
Seglen själf du sömma skall,
skot och fall
skaffar jag och flagga.

Ljusröd duk af skålmsk och fin
amorin
prydask skall så näpet.
Vestanfläkt till mastens topp
lyfter opp
blåa vimpelsläpet.

Och när månen silfrar sund,
berg och lund,
göras promenader —
om det då gör dig behag,
sjunger jag
ömma serenader.

* * *

Tills den kommer, sommaren,
dröm om den,
och på knotet spara,
och när den en gång är här,
då, ma chère,
måste sorgen fara.

Fritz Östenson.

Moderna kvinnosjukdomar.

Den medicinska vetenskapen har för länge sedan kommit därefter, att den i praktiken föredrager arbetsfördelning. Sålunda finnes nu en speciell läkare för nästan hvarje sjukt organ, ett framsteg som är nästan ovärderligt för den lidande mänskligheten. Specialisten uppnår genom den tusenfaldiga öfningen en förtroendeväckande säkerhet i diagnosen, en ökad förmåga att bäst använda den medicin, som står till hands, och en så utpräglad själf tillit, att sjukdomen i patientens ögon mister sin skarpaste udd. Som en följd häraf vore man egentligen berättigad till det antagandet, att helsotillståndet i våra dagar vore idealiskt. Vi veta tyvärr, att detta är långt ifrån fallet, trots alla sanitära försiktighetsmått till förebyggande af sjukdomar och trots all världens doktorsvisdom med hänsyn till dessas behandling.

Orsaken till detta bedröfliga faktum måste sökas djupare än vid första ögonkastet synes vara fallet. De lidanden, för hvilka så många duka under, äro icke alltid endast af fysisk natur, och detta gäller särskildt det kvinnliga könet. Fruntimmersläkaren vet mycket väl, att han har att söka orsaken till många plågsamma nervsjukdomar icke blott i patientens svaga konstitution, utan kanske oftare i hennes snedvridna själslif. Först när vi kommit därefter, att vi förmå analysera detta själslif med samma anatomiska noggrannhet som kroppens organism, först då kunna vi hoppas att för mänskligheten skapa ett idealt helsotillstånd. Hos många kviuliga patienter kan man på det nöjaktigaste sätt påvisa sanningen af detta påstående. Hvar är gränsen mellan fysiska och psykiska smärtor, såsom dessa t. ex. uppträda hos hysteriska personer? Hvad lider hos dem mest, kroppen eller själen? Äro dessa paroxysmer, dessa inbillningar, denna djupa melankoli i hastig vaxning med en ögonblickligt uppbrusande häftighet — äro de en följd af kroppslig ruin eller förorsakas de af sinnets eller andens sjuklighet? Höra sådana sjuka under den kategori, som bör anförtros åt sinnesläkaren, eller behöfves blott en rationell höjning af de försvagade kroppskrafterna för att få bukt på det onda?

Skulden till de nervsjukdomar, som i så mångfaldiga former förekomma hos det kvinnliga könet, måste hufvudsakligen skrivas på de afvikelser på känslolifvets område, åt hvilka flertalet af nutidens kvinnor, till och med de förständigaste, omedvetet förfaller. När själens rena guld hvarje dag, ja, hvarje timme på dagen omsättes i smått vaxelmynt, är det ej underligt, om till och med den största skatt till sist tager slut och en kris inträder, som drifver själ och kropp ur sina gångror. Den, som ej förstår att förståndigt föra stat, skall alltid sluta med bankrutt, och den, som vid hvarje obetydlig anledning hängifver sig åt de största öfverdrifter i ord och handling, han eller hon ställer på sina nerver ett kraf, som dessa i längden icke kunna uthärda.

Fröna till det onda nedläggas vanligtvis redan hos det späda barnet genom öfverdrifven och oförståndig ömhet å föräldrarnes sida. Den moderna sjukdomen håller sitt intåg hos skolflickan: barnet är »nervöst». Man kan med bestämdhet vänta sig, att hon skriker till vid åsynen af en spindel, att hon vid en åskknall håller sig för öronen, sluter ögonen för en blix och vid en obetydlig skrå-

ma, från hvilken några droppar blod flyta, är nära att svimma.

Med utvecklingen fortskrider sjukdomen. Nutidens sociala förhållanden befordra det onda med ångans spännkraft. Den unga flickan öfveranstränger sig, då hon skall välja en verksamhetskrets. Hon öfveranstränger sig kanske i ännu högre grad och vissnar ännu fortare, om hon några vintrar deltagar i vårt moderna sällskapslif. Gifter hon sig, saknar hon den sunda, friska ursprungliga kraft, som fordras för att kunna bära de oundvikliga kroppsliga ansträngningarna. Hon saknar den andeus och sinnets friskhet, som gör kvinnan till hjältinna så ofta det gäller att vinna segrar inom det husliga lifvets område, där så många bekymmer och fataliteter ofta möta. Af dylika gifta kvinnor rekryteras den välbekanta, stora hären af oförstådda, »hopplösa», evigt klagande individer. Alla äro de oförmögna att uppfostra en stark, sund släkt af blifvande män.

Den unga flickan, som förblir ogift, väljer nu kanske ett kall, som i början skaffar henne glädje, tills varans leda och misräkningar nedstämna hennes energi och den missnöjda med glädjelös blick motser den långa framtiden, i hvilken den ena dagen ter sig lik den andra, en lång hämmande kedja som förlamar lifsglädje och kraft.

Snart börjar hon här eller där känna ett kroppsligt ondt, ett grand af verklighet, hvaraf hennes lifliga fantasi skapar ett oändligt mått af plågor, tills hon äntligen på allvar blir sjuk och oförmögen till verksamhet.

Det är de olycksaligt svaga nerverna, som åstadkomma allt detta elände. Äfven mannen lider häraf, men han låter mera sällan kufva sig af en sjukdom, som hemtar sin hufvudnäring från fantasien. Uppfostran till en eller annan fackvetenskap, som tvingar till skarpt logiskt tankearbete, nödvändigheten att föra alla krafter obrutna i elden för att komma framåt förmår den nervöst anlagde mannen att oupphörligt slå tillbaka sjukdomens anlopp. Mannen är blott nervös under sina lediga stunder; under utöfningen af sitt kall vet han ej af någon svaghet, hans kall är hans läkemedel. Därför dukar sällan en man under för nervositeten, åt hvilken kvinnan motståndslöst öfverlemnar sig.

Antalet af de kroppsliga sjukdomar, som hos kvinnan härröra sig från nervositeten, är rent af oroväckande och växer år från år. Migrän, neuralgi, hysteri voro för våra far- och morföräldrar ett okänt ondt. De hade att dragas med koppor och andra svåra sjukdomar, som läkarevetenskapen nu dels mildrat, dels helt och hållet utrotat — men nerver kände de ej till, ehuru de voro unga i Wertherperiodens dagar.

Otvifvelaktigt har hvarje tidsålder sina bestämda sjukdomsformer, som karaktärisera och tyrannisera den, och hur högt vi än nu tycka oss stå, hur mycket vi än ha lärt och uppfunnit, hur stora framgångar än tillkämpats inom naturvetenskapernas område — vi måste likväl böja oss under dessa. Vi kunna icke frigöra oss från den boja, hvarmed fåfånga, oförstånd och njutningslystnad omgifvit oss som med ett järnband, hvilket endast sann kvinlighet åter förmår lösa.

Den goda ton och de sunda seder, kvinnan har förmåga att införa i familjen, äro: återvändandet till natur och bannlysning af all förkonstling. Därmed försvinner den sjukliga öfverdriften i den moderna kvinnans själslif, en öfverdrift, som ej har något ge-

mensamt med den rena kärleken i äktenskapet och familjelifvet.

Så svårt det än kan vara för en ung, själfständig kvinna att bryta mot de en gång fastställda, af ålder häfdade förhållandena inom sällskapslifvet, är det likväl endast hon, som kan åvägbringa en förändring till det bättre i våra moderna förhållanden. Om än sällskapslifvet utom hus förvandlat natt till dag, bör hon likväl på det område, hon herskar öfver, hålla fast vid den fastställda naturens ordning. Hon bör gifva barnet, hvad det behöfver: ro, enkel kost, munter, ofarlig lek, allt med måtta och i rätt tid. Barnkammaren bör vara luftig och solig, och öfverallt bör finnas det solska, som skapas af oföränderlig modersömhet utan extas, utan öfverdrifter, hvilka nära den barnsliga fåfängan, men ej gifva hjärtat värme.

Modern är läkarens bästa medhjälperka, om hon blott förstodigt vill iakttaga sina barn; ja, hon är den bästa specialist, där det gäller psykiska sjukdomssymptom hos hennes kära. Det är hon, som upptäcker de första fröna till öfverdrifven känslighet i barnahjertat, den första början till vrede och missmod, den första ofördragsamheten syskonen emellan. Den öfvermodiga måste böja sig under ett klander, den missmodiga får en uppmuntrande blick, den kraftige ger hon en stor uppgift, och den svaga sluter hon till sitt hjerta. Sålunda bringar hon allt i den rätta jämvikten, och hennes läkemedel förfelar aldrig sin verkan.

Om hängifvenhet gentemot föräldrarna, rörande omsorg för de mindre syskonen, husmoderlig omtanke för tjänstfolket — hvem känner ej till dessa älskvärda drag hos våra små döttrar? Men hvem har icke som motsats därtill äfven gjort sina iakttagelser af ett trotsigt, hersklystet väsen, passionerade vredesutbrott, barnslig sentimentalitet, anlag för despotism, förgyllda af ett älskligt pladder hos små prinsessor af alla åldersklasser intill mogenhetsåldern? I alla gryende fel, i hvarje kränkning af finkänslighet och kvinlig takt, i hvarje utbrott af passion hos döttrarna bör modern känna en förebråelse mot sig själf, en påminnelse om sin heligaste plikt — *själfbeherkning*. Håller hon icke sitt eget känslolif i tygel, är hon det nyckfulla, uppbrusande, excentriska elementet i hus och hem, då för hon med ofreden vid den husliga härden nervositetens smittsamma sjukdomsfrö in i familjen. Hennes döttrar skola lika säkert falla ett lätt byte för denna nutidens farsot, som hon själf gjorde det.

Där kroppens och själens harmoni störes af nervositetens anda, skall modern fåfängt sträfva att odla de skönaste blommor, det husliga lifvet bjuder oss — helsans rosor på barnens kinder.

Just nu!

Just nu är ögonblicket inne, när I bören låta edra goda tankar bli till gärning, I alla vänliga läsarinor, som från första stunden ämnat med edert lilla strå till stacken bidraga till allas vår skollofskoloni. Ni har dag från dag skjutit upp — det brådska ju ännu ej, menade Ni; men nu bli vårdagarne allt längre och ljusare, de fly så snabbt sin kos, att innan vi veta ordet af, är stunden inne för skolornas afslutning. Och då bör allt vara klart.

Sätt Eder därför *genast* ned, då Ni läser dessa rader, och låt den vackra föresatsen bli verklighet! Dröj ej längre: den minsta gåfva af godt hjerta gifven kan bli till välsignelse!

Så måtte då allas edert beslut bli detta: *just nu!* Ingen, som något kan offra, om än aldrig så ringa, skall tveka att vara med, när det gäller de fattiga barnens sommarfröjd.

Bidragen insändas till *Redaktionen af Idun, Stockholm*, i postanvisning eller postsparmärken (*ej* frimärken). Vid försändelsen bör tydligt angifvas, att den är afsedd för »Iduns skollofskoloni». Alla inflytande bidrag redovisas i Idun.

* * *

Vi begynna här nedan redovisningen öfver hittills inflyttna medel.

Red. af Idun: 100: —; Anna B—n 10: —; A. H., Häggatorp 10: —; G—y 1: —; Börje Wickbom, Vexjö 1: —; Lycklig maka och moder 1: —; »Anna», Ronehamn 2: —; »Elin», d:o 1: —; S. B. 1: —; Nanny B. 1: 50; Vänner af landluft 5: —; 15-åring 5: —; Apa, Falun 3: 25; M. C. S., Udde 1: 50; Hanna Pettersson, Glindran 1: 50; A. M—a, Karlskrona 1: —; E. A. 3: —; Elsa och Signe 1: —; Elsa och Gunnar 2: —; S. L. M. 20: —; En vän af Skollofskolonier 1: —; Bede 1: 50; Hanna Henning 3: —; S. W., Göteborg 2: —; Från en lidande sjukling i Ystad 5: —; A. W. 2: —; F—é 5: —; H. H. 1: —; A—1: —; Enkans skärf 3: 50; Lovä 1: —; Lille Conrad 10: —; E... 3: —; Onämnd 1: —; Axel och Otto 1: —; Hildur 3: —; Fru Carl Smith, Trelleborg 10: —; A. Romare, Helsingborg 5: —; M. A. Karlshamn 5: —; Ernberg 3: —; Emmy Evert, Sandviken 4: —; Adolf 5: —; Hla, Högfors 1: —; Familjen K., Malmö 5: —; E. P. O. 50; E. D., Ekeby 5: —; Avek 5: —; H. & A. E., Halmstad 2: —; Några af Iduns prenumeranter i Valdemarsvik 3: 60; Skatunge 1: —; »Redbar» 10: —. Summa **280: 85.**

(Forts.)

Vår.

Stämmingsbild af John En.

Tte var det starkt solska, drivvorna hade för längesedan smält, och gräset låg bart, grått och gult. Häggen och vinbärsbuskarne i trädgården började se vårliga ut med gröna, svällande knoppar, stararne byggde i sina holkar, och uppe i alléns almar hade skatorna nästan fullbordat sina bon.

Ini den unga guvernantens rum föll solljuset ymnigt och varmt, glittrande mot skrifställets stålglans, ända bort till bordet, där småflickorna sutto lutade öfver böcker och kartverk, medan en ung, blond dam i mörkblå dräkt stod framme vid fönstret och förströdt såg ut. Framför henne bredde sig nejden, vid och vän, med tinande mark och rykande mylla, en flock barn lekte nere på vägen, och från brygghuset kommo gårdens pigor med tvättbaljor och klapprän, rödkindade och bararmade i det varma solskaenet. Hon tog upp sitt ur; — gudskelof bara en kvart kvar, tills lektionerna för dagen voro slut och man kunde få rå om sig själf en timme eller ett par.

Rå om sig själf — huru obeskrifligt ensamt och fattigt lät det icke! Rå om sig själf — ja, det hade hon nog fått göra mest hela sitt lif. Och medan hon vemodigt stödde hufvudet mot handen, lät hon minnena gifva revy. —

Hon mindes hemmet, koministerbostället, där fadern efter att ha förnött sin bästa tid

som konsistoriets skjutshäst, sist hamnat. Inbäddadt i lummig löfskog låg det med utsikt öfver dalen, där kyrkans spira höjde sig, hög och hvitrappad, öfver husen och gårdarne rundtom. I ljumma junikvällar, när syrenerna blommade i hagen och dimman steg hvit öfver kärren, brukade pappa komma ut med långpipan i munuen och sätta sig på förstutrappan, medan barnen, som nu slutat att leka, kröpo samman vid hans knän. Däriune gick mamma och stökade med kvällsvarden, pigan kom hem från betesmarken med mjölken skumhvitt i stäfvan, från den öppna stalldörren hördes gnäggandet af en häst, öfver allting låg en stämning af stilla lycka och frid. Men motgångarne töfvade ej att infinna sig, pappa dog, och när nådären voro förflutna, stod intet annat öfrigt för familjen än att upplösa sig och hvar på sitt håll söka sin utkomst; själf fick hon genom släktingars bemedling plats som guvernant hos majorens på Björkvik.

Det var nu fyra år sen dess, fyra långa år. Hon hade kommit med hela sin unga själ törstande efter ömhet, men i denna omgifning af kylig förnähet och korrekt stelhet fann hennes längtan ingen genklang. Så hade hon sårad dragit sig tillbaka, lärt sig att i hvar vänligt ord, som bestods henne, söka en antoning af likgiltig nedlåtenhet, i hvar blick, som dröjde vid henne, en glimt af förnämt förakt. Alla de tusentals små förödmjukelser, dem tjänarinnans ställning tvungit henne att fördraga, stodo plötsligt fram för hennes blick. Och ingen, ingen att sluta sig till, att förtro sig åt, att lungnande stryka öfver ens panna, när lifvets bitterhet kändes alltför tung! Ensamt, ensam! Det kom öfver henne en plötslig känsla af tröstlös öfvergifvenhet, och när hon med handen torkade öfver ögonen, kände hon, att de stodo fulla af tårar.

Hon spratt till vid ljudet af en barnröst. »Fröken» — det var favoriten, lilla Elin, som talade — »nu slog klockan».

»Fröken» vände sig om.

»Ja så, ja då är det slut för i dag. Gå nu barn!»

Hon såg, huru de rafsade samman sina böcker och gåfvo sig i väg, hastigt så att de knappt hunno niga adjö. Ja, hvad kunde det också vara för en idé att stänga sig inne mellan fyra väggar en dag som denna. Och lydande ögonblickets plötsliga ingivelse fick hon hatt och kappa på och skyndade ut.

Längs stigen, som slingrade fram mellan parken och vildskogen därutånför, gick hon, vinden blåste henne i ansiktet, stark och frisk, eller susade vekt i trädskronorna öfver hennes hufvud. Borta var nu allt, som tyngt och ängslat, naturens vårliga helsa strömmade in i alla fibrer, i alla sinnen, och när hon i bergslutningens skrefvor fann årets första sippor, helsade hon dem med ett gladt leende, en varm glimt i ögat.

Upp på höjden af åsen stannade hon och satte sig att hvila på en kullstjälp trädstam. Inunder sig skönjde hon dalen med solskensglitter öfver järnvägsspårens stålskenor, det lyste grönt från vinterrägsfälten, en plogbill glänste till ibland vid vändningarna, och längst i fonden reste sig skogen, fjärrblå och hög. Från träden omkring henne steg kvittret högt mot ljusblå himmel, en svartglänsande stare satt och gungade i toppen af en björk och guldkimrande i solljuset flög en ensam fjärl till förbi hennes hufvud.

Plötsligt vände hon sig om vid prasslet af fotsteg bakom. Framför henne stod en res-

lig man i kort, åtsittande kavaj, som präktigt framhöll hans smärta, välväxta figur. Det var den unge ingenjören från granngårdens fabriksanläggning.

»Väl mött, fröken Anna», helsade han.

Hon böjde hufvudet, utan att svara. Det hade kommit öfver henne vid hans åsyn en plötslig förvirring, blicken fuktades och hjärtat klappade häftigt — symptom, dem hon ej förut erfarit och ej heller nu rätt vågade göra sig reda för.

Han märkte hennes oro och betraktade henne skarpt. — Väntade hon någon, var det kanske ett blifvande rendez-vous han störde? Blodet steg honom åt hufvudet vid denna tanke. Åh nej, det var ju omöjligt. Hvem skulle väl den andre kunna vara! I alla händelser vore det ju lätt att skaffa sig visshet därom. Så bredde han ut sin näsduk och satte sig på marken vid hennes fötter.

Konversationen spann dem snart in i sin lätta spindelväf, det ena ordet gaf det andra, och allt som samtalets ström gled vidare, svann hennes förvirring mer och mer. Hon kände det i stället så utsägligt ljust och tryggt att se honom sitta där så nära, att höra hans röst, och hennes känsliga ansikte återgaf som en spegel hvart minspel i hans. Han täljde henne minnen ur sitt lif, berättade om sin ungdom, huru han från ett fattigt hem gått ut i världen att själf skapa sin framtid. Och det hade ju också lyckats, åtminstone jämförelsevis. Men ändå —!

»Åh, vet ni, fröken Anna», fortsatte han, »det ges stunder, då man efter slutadt slit för dagen frågar sig, hvartill i själfva verket allt detta skall tjäna. För hvem arbetar man? För sig själf, för egen njutning, mat, dryck, kläder och allt det där. Godt, men om nu ändå allt detta ej mäktar ge en full tillfredsställelse. Det ligger något ängslande i denna känsla af ensamhet; nå, däraf har ni, hoppas jag, ingen erfarenhet, men jag har det, jag.»

»Att vara ensam» — hennes stämma skalf med en underton af bruten gråt — »skulle jag ej veta, hvad det är!» Och halft mot hennes vilja trängde den fram i brutna meningar, en bikt om allt hvad hon i tysta stunder känt och tänkt. De voro ju två hemlösa foglar båda, dem lifvet gjort ve och sårat till blods, hvad under då, att en mäktigt sympati drog dem till hvarann. Plötsligt tystnade hon i djup förvirring. Han hade stigit upp under det hon talade, fattat hennes hand, som villigt räcktes honom, och innan hon rätt visste, huru det gick till, hade han lagt sin kärleks bekännelse för hennes fot.

Hon såg upp, hennes tårbländade blick sökte hans, och kinden glödde, medan darande och blygt ett ja smög öfver hennes läppar. Kring om dem var allt vår och jubel; solen, som nyss beslöjats för en stund, bröt nu åter fram ur en ullskys brystna pärlemor, och lifvets unga vårlycka mötte deras egen i älskogsbekännelsens första, saliga timme. Därute öfver dalen sjöng lärkan sina jublande hymner, järnvägsspårets stål glittrade i solskenet, rasslande för snälltåget, som närmade sig söder ifrån. Och gripen af ett plötsligt behof att ge uttryck åt all den lycka, som svällde inom henne, lösgjorde hon sig ur älskarens omfamning och vinkade med sin hvita näsduk en helsning åt lokomotivet, där det blixtnabbt brusade förbi med vagnarne efter sig, flämtande af ansträngning, men ändå skälfvande i styrka — en väldig symbol af frihet, glädje och kraft.

»Framtidsdräktens» basar.

Bref till Idun.

London i april.

En praktisk och hygienisk dräkt för kvinnor — såväl öfver- som underdräkt — det tycks verkligen vara snart sagdt en brännande fråga i vår tid. Det vill säga, en sådan dräkt är nödvändig, ej så mycket för den kvinna, som beskedligt sitter hemma och syr ett litet broderi, läser en »spännande roman» och för resten tänker blott på kläder och nöjen — dessas antal är åtminstone i England jämförelsevis litet nu för tiden — ej heller så mycket för den kvinna, som blott rustar i sitt hem och har föga intressen dessutom — annat än angående hur nästan »har det» — men för den kvinna, som allt mer kommer fram på världsscenen, som ej syr så mycket broderi och ej läser blott spännande romaner, men som både arbetar och läser mera, som styr sitt hem kanske både framgångsrikare och lättare, därför att hon förstår bättre, hur göromålen böra skötas; som erkänner sig ha plikter, ej blott inom familjen, men mot samhället i smått eller stort, och därför har mycket att sköta äfven utom hemmet: många lidande medmänniskor att hjälpa — ej med pengar blott, men hellre med råd och dåd — många kommunala åligganden o. s. v. Det är denna, den nya tidens och framtidens kvinna, hon som ofta »står på egna fötter» — som har att själf förvärfa sitt uppehälle — det är hon, som behöfver kunna röra sig *fritt* och *obehindradt* i *hvad väder och väglag som helst*, och som ej bör öda sina kroppskrafter på att bära eller släpa onödigt tunga och långa kjolar och spänna in sig i tvångströjor, det är hon, som framför alla behöfver en reform i klädedräkten. Och därpå arbetas också här på så många håll och inom vida kretsar.

»Rational Dress Society» är en förening, som gjort och gör mycket för detta mål, och som ledes med kraft och energi af vicountess Harberton. En basar, kallad »the Coming Dress Bazaar, Framtidsdräktens basar», hölls för några dagar sedan genom denna förenings försorg i »Kensington Town Hall» till förmån för en association, som underhåller hushållsskolor för tjänstflickor. Som dess förnämsta »attraction» angafs, att alla försäljande — omkring 50 damer ur den högre societeten — skulle vara klädda i olika modeller af »framtidensdräkter», d. v. s. praktiska, hygieniska och till det ytre tilltalande kostymer för promenad, hemlif, sällskapslif, resor m. m.

Det var ju ganska lockande, och jag antar, att några af Iduns läsarinor skola vara hågade att följa mig dit!

I den stora salen äro ej mindre än 14 vackert anordnade stånd, alla innehållande olika slags varor. Lady Harberton presiderar öfver handarbeten (fancy work) och säljer mönster på de olika dräkterna; lady Coffin hujder på italienskt ler-gods m. m.; mrs Oscar Wilde, hustru till grundläggaren af den s. k. »aestetiska rörelsen» (aesthetic movement) inom klädedräkt, rumdekorations m. m., har till försäljning sötsaker och små toalettartiklar; mrs Taylor's stånd innehåller Rational Dress Society's förträffliga underkläder; mrs Charles Hancock, uppfinnarinnan af den mycket omtalade och mycket omskrifna »Muddy weather Dress» (dräkt för dåligt väglag), förestår blomsterståndet och mrs Charles Mallet buffeten o. s. v. Hvad som dock först ådrager sig vår uppmärksamhet är de officierande damerna — eller rättare deras kostymer.

De som utgå från »Rational Dress Society» äro dessa med s. k. »syriska» samt »japanska» kjolar. De förra bestå af ett slags mycket vida mamelucker (utförda af mjukt, graciöst tyg), som visserligen göra intryck af en kort kjol, men dock vid hastigare rörelser något visa sin delade karaktär. Lifven vexla i många former, dock ha nästan alla något slags bluslif med små koketta turkiska jakkor af olika snitt. Den »japanska» kjolen är rak, men liksom den förra, kort och delad; många slags lif bäras äfven till denna, men dock i intet fall lätt åtsittande.

Vackra, mjuka tyger och behagliga färgsammanställningar tillika med ledighet vid alla rörelser utmärka dessa kostymer, men man måste erkänna, att som de flesta äro ganska korta, spela fötter och smalben en väl stor rol, hvilket torde motverka deras allmännare antagande, och ej är det heller nödvändigt för fria rörelser, att klädningen har en delad kjol, eller, för inreddrätt, är så ofantligt kort. Ur artistisk synpunkt kan anmärkas, att öfverkroppen, i anseende till den korta kjolen, synes allt för lång mot underkroppen. Lady Harberton — en stor, kraftigt byggd dam,

mellan 50 och 60 år — bär, liksom sina anhängare, sedan flere år alltid »delad kjol», men man kan just ej säga, att hennes stora fötter taga sig bra ut under de tämligen korta mörkblå mameluckerna! En halft åtsittande öppen jacka och bluslif därunder fullborda hennes toalett.

Mrs Hancock, iförd sin »Muddy weather Dress», hvilken jag beskrifvit i ett föregående bref, är en liflig dam på omkring 45 år. Man kan tryggt säga, att denna dräkt på intet vis är i ögonen fallande. Vet man ej, att inga kjolar, utan knäbyxor bäras under kjolen, anar man det ej. Det är säkert en dräkt, som har framtid för sig, och man kan ej annat än beundra, med hvilken ledighet och lätthet Mrs Hancock rör sig i den.

Det är också en dräkt, som kan trotsa åtminstone hvad väglag som helst. Mrs H. resonerar bl. a. sålunda: »Med de vanliga promenaddräkterna ha vi att välja mellan att gå ut, få våta, smutsiga kjolkanter och därigenom genomvåta fötter — och riskera vår helse; eller sitta inne och genom brist på motion riskera vår helse.» Och sedan för alla dem, som måste gå ut, hvilken välgärning att, med tillägg af regnkappa och galoscher, kunna obehindradt gå ut i hvad väder och väglag som helst.

En ung dam är klädd i samma slags kostym, men af grått promenadtyg och med åtsittande lång jacka; och en mycket vacker dräkt är det, samt på intet vis anmärkningsvärd, hvad utseendet beträffar.

En flicka på tolf år har äfven en klädning af samma slag, med knäbyxor samt bluslif i ett med kjolen, således mycket lik Dräkterförningens skoldräkt.

Rational Dress Society's underkläder äro äfven i hufvudsak öfverensstämmande med nämnda förenings.

Tidningspressen uttalade sig i mycket lofprisande ordalag. Bl. a. säger Daily Telegraph, att »den brist på grace, som den »delade kjolens» fiender tillskrifvit, den på intet vis gaf sig tillkänna», och att »en manlig åskådare ej var istånd att upptäcka bristen i kontinuitet i dessa skickligt anordnade draperier, om hemligheten ej angafs för honom.»

Man kan ej annat än hoppas, att »the Rational Dress Society» skall lyckas att i vida kretsar sprida intresset för en rationell klädedräkt för kvinnor, om man och ej är öfvertygad, att »the Syrian» eller »the Japanese Dress» äro »framtidens dräkter.»

Anna Fleetwood-Derby.

Husmoderlig almanack.

Maj.

Våren kan nu anses vara herskare öfver naturen — husmodern kan alltså utan skrupler ställa med *pelsakernas* och den öfriga *vintergarderobens* vädring, piskning och nedläggande; — hvar och en tillvägagår därmed på sitt bepröfvade sätt; dock varnas för användande af utslutande lätt bortdunstande ämnen, såsom kamfer, linnelappar doppade i fotogen o. d., samt att utsätta kläderna för stark sol under vädringen.

Brasornas och lampornas tid är äfven slut, de vika för värme och solljus; därför rengöras eldgafflarna, hvarefter de bestrykas med olja eller fett, lindas i papper och förvaras på torrt ställe. Lampornas oljehus befrias från alla fotogener, och så framåt återstoden af vekarna skall kunna begagnas till hösten, urkokas desamma i såpvattnen. Hela brännaren kokas i skarp sodalut, för att befrias från all smuts och sot. *Kronorna* förses med sina gazeöfverdrag att skydda dem för flugor. Sängkläder vädras och piskas, hvartill man dock väljer en riktigt varm och solig dag; men piskningen bör vara gjord, innan de hunnit bli genomvärmade, intagningen däremot bör ej ske, förr än de blifvit helt och hållet afkylda igen. *Markiser* uppsätts, och i skafferier och matbord anbringas s. k. *flugfönster*, d. v. s. flyttbara rammar med ståltrådväf att inpassas i fönsteröppningen.

Sommargarderoben synas, ställes i ordning eller moderniseras. De aflagda *vinterkläderna* repareras, innan de hängas undan. I *potatisköllaren* behöfs flitig eftersyn, dels för att plocka ut skända potatis, dels för att afplocka groddarna. *Rökta varor* skyddas för mögel genom ingnidning med fuktadt salt eller kli och för flugor genom påsar. Ägg kunna ännu inköpas till vinterförvaring, majjagg skola just egna sig bäst att nedlägga i kalk.

I slutet af maj börjas *syllningstiden* med rabarbern; stjälkarne behöfva just ej vara af spädaste

slag, utan helst fullt utbildade, men af de först uppspirande. Saft, gelé o. d. går däremot an att koka frampå sensommar. Bland inläggningar förekomma nu *sparris* och falsk *capris* (af *Caltha palustris*).

Med ledning af en förut uppgjord trädgårdsplan skrider man praktiskt till verket med vårarbetena. Grönsaks- och kryddsängar komma först i ordningen (källandet gräfväs icke än); fröna sås med iakttagande af regelrätt vaxelbruk och passande läge. *Moroifrö* skadas aldrig af frost och sås för ingen del djupt (i hvilket fall grodden skulle kvävas); nyss uppkomna skott skyddas för foglar. *Persilja* sås äfven så tidigt som möjligt, ty fröet behöfver en särdeles lång tid, innan det kommer upp. Vidare utsår man *rädisor*, *sommarrättikor*, *körvel*, *trädgårdskrasse*, *lök*, *palsternackor*, *rödbetor* etc.; äfven på kalljord *sallad*, hvars enskilda plantor sedermera böra omplanteras (gärna i kanten af andra sängar eller emellan kål eller sparris). *Sparrissängar* hafva tidigt påbredds med ett lager fin sand och snart nog börjar sparrisskörden. »Stickningen» kräfver stor skicklighet — egentligen borde man endast använda s. k. sparrisknivar. Nya sparrissängar kunna nu anläggas. Vid större torra böra kryddsängar (särskildt också spenat och sallad) vattnas om kvällarna med ej för kyligt vatten. *Spenat* sår man gärna på nygödslad jord, dock har jag funnit, att den blifvit bäst i de hårdt trampade gångarna mellan ärtsängar. *Rabarber* planteras, hvilka man sjelf uppdragit af frö, och som nu uppnått 3:de året, blekas, d. v. s. så snart de första tjocka knopparna skjuta fram ur jorden, stjälpas större blomkrukor eller små kaggar öfver dem för att afstänga både luft och sol. Rabarbern blir genom denna behandling betydligt finare till smaken. På kallbänk sås källfrö af de önskade slagen. *Ärter* sättas antingen alla på en gång, fast då tidigare och senare sorter, eller några sängar i sänder, med ett par veckors mellanrum. I lådor uppdragen *tidig potatis* utplanteras, äfvensom *stängbönor* (för att skydda unga bönplanter för nattfrost rekommenderas att öfverbreda tidningspapper). *Jordgubbsängar*, som sedan de barlagts från vintersnön, betäckts med grans, befrias nu från torkade blad och rankor samt rensas och gallras för öfrigt efter behof; därvid luckras jorden kring hvarje planta och blandas med litet aska. Till nyplanteringen äro de unga plantor värdefullast, som sitta närmast moderståndet på rankan. Rätt snygga se jordgubbsängar ut, om man strör tjockt med sågspån mellan plantorna; dessutom behållas frukterna därigenom renare. Nysådda *gräsmattor* skötas omsorgsfullt, vattnas flitigt och rensas outröttligt från uppspirandeogräs. *Stenia*.

Vårkriget mot malen.

Prisbelönadt svar på prisfrågan LIV af D—y.

Den kontinuerliga strid, som en ordningsälskande husmoder året om har att föra mot allsköns förstörande och upplösande makter inom hushåll och hem, intager det stora vårkriget mot malen ett viktigt rum.

Noggrann renhållning är det första och viktigaste villkoret för utrotandet af mal, likasåvisst som för öfriga skadeinsekter.

I Europa finnas omkring 170 malsläkten; i Skandinavien blott 5 arter af släktet »Tinea».

Dessa, i det tysta, så svårt grasserande små fiender hafva hvar och en sitt olika »Geschäft». En »gör i ylle», en anns i »böcker», en tredje i »tapeter», en fjärde i »pelsvaror och fjäder» och den femte i »säd och blommor».

Namnen på dessa våra gemensamma fiender, äro kanske ej af Iduns läsarinna kända, hvareför de här nedan för fullständig-tens skull ju kunna upptecknas. Vi hafva då: 1. Kladesmalen, »Tinea Sarcitella». 2. Bokmalen, »I.ocus pulsatorius». 3. Tapetmalen, »Tinea tapzella». 4. Fjädermalen, »Tinea crinella» och 5. Kornmalen, »Tinea granella».

Alla vålla de stor skada på de af dem utsedda skördefälten. Det är således ej endast vår »vintergarderob» vi böra förvara, utan mycket annat också.

I allmänhet är böra ganska lugn under den kalla årstiden och tror sig vara väl bevarad för mal, därför att man ej »ser till någon».

Det är dock ett stort misstag. Malarne lefva, som man vet, i rörliga hylsor, hvilka de konstförfäret tillverka, utan »vederbörligt tillstånd», af allehanda ämnen, såsom kläder, möbler, böcker, pelsvaror, mattor, ja till och med i våra härliga blommor intränga de, beröfva knoppen dess blad och växtstjälkarne dess märke. De anlägga slingrande gångar mellan bladens epidermislyter och kunna således omintetgöras »glädjens blomster».

Därför måste vi ständigt vara på vår vakt. Låtom oss lufta, borsta och damma såväl vår bostad, som ock våra kläder, bohag m. m. Vi behöfva därför ej få »städfeber» eller göra otrefligt och stökigt i våra hem.

En eller två dagar i månaden kan man väl offra till extra vård af så dyrbara saker, som dem malen ätrår. Genomses ett rum i sänder i våningen, så behöfver man hvarken förta sig sjelf ej heller öfveranstänga sitt biträde.

Det glädjande resultat, som visar sig vid vårens rengöringen, i det att intet enda malhål finnes hvarken på kläder eller andra persedlar, är belöning nog för det lilla besväret.

Hvad nu specielt beträffar frågan, hur man bäst och säkrast bör sommarförvara sin vintergarderob, så svaras: »väl rengjord, hermetiskt innesluten!»

Man anskaffar en ensamt för detta ändamål afsedd lår, som skall klistras såväl ut som invändigt med »järnkardus», ett läderartadt och läderfärgadt papper i stora ark, finnes hos Svanström & Co och andra pappershandlare à 70 öre boken.

Klistret skall kokas af rågmjöl, rätt tjockt. Papperet bestrykes först med en i vatten doppad svamp (fäster bättre då), hvarepå klistret genast påpenslas, papperet hälftväs och utslätas med en ren handduk, från venster till höger, på det ej några luftblåsor måtte bilda sig. Locket klistras äfven, på båda sidor förstås.

När lären efter ett par dagar är torr, fastsättes locket medels lädergångjärn, (hårtill kan användas vrusten af gamla skodon). Hvarje vår måste man se till, om pappersbeklädnaden blifvit något skadad, och då genast laga den omsorgsfullt, innan den änyo användes.

Har man nu en gång lagt sig till en, eller om så behöfves två sådana lärar, blir besväret de följande åren ringa att »säkert» skydda sina yllekläder, sammets- och sidenpersedlar, blott man före inpackningen, som bör ske för stängda fönster och dörrar, ser noga efter, att alla plagg äro ytterst väl befriade från damm och ludd i fickornas innersta hörn samt under uppslag, kragar och ikring knapparne.

Nu strör man malen starkpeppar i botten på lären, hvarefter kläderna nedläggas, så slätt som möjligt; öfver sista plagget åter en hand full peppar samt två ark af samma sorts papper som man klistrat med. Locket fälles omedelbart ned och bör vara förseet med en liten fin haspe och märla, så att lären kan läsas igen.

Man klistrar en remsa af 2 decimeters bredd, af »järnkardus», rundt om alla fyra sidoöppningarna mellan locket och lären; remsans öfre kant vikes öfver locket och den nedre strykes jämnt och stadigt ett godt stycke ner på lären, hörnen vikas väl öfver och tryckes tätt till med en »däfv» handduk. Vid »gångjärnen» och läset klistras öfver 2 gånger.

En sådan »varupack» kan godt ha sin plats i tamburen med ett öfverkast af blommigt cretonne eller annars ett lakan.

Om vintern nedlägger man sin »sommargarderob» däri, och är den då väl bevarad.

Pelsvaror skola alltid förvaras isolerade från andra kläder. De piskas försiktigt, men länge, och kammars lätt med en ny hornkam, skakas och synas väl, enär minsta »tofva» i pelshåren förräder malens tillvaro därstädes.

Förvaras i starka pappkartonger, som beströs med *nymalet kaffe*, hvilket lätt öfvertäckes med en gles gardin, hvarefter skinnsakerna nedläggas och kartonglocket hermetiskt tillslutes med en pappersremsa.

Våra möbler, som ej lika lätt låta emballera sig, piskas samt borstas med en styf målarborste i madrasseringarne, emellan sitsen och ryggen samt omkring armstöden. När resärerna på soffor och emor ej äro skyddade af väf, fastnar mycket dam vid dem, när golven sopas, vare sig dessa äro belagda med mattor eller ej.

Därför må borste och rotting tjänstgöra äfven där. Stoppade möbler böra om sommaren framflyttas midt i rummet och öfvertäckas helt lätt med lösa skynken, ej ätsittande öfverdrag. Under soffor och länstolar sättas ett par djupa fat, fyllda till randen med vatten, på det att de malar, som tilläfventyrs blifvit aflömda bakom kaketugnen eller mellan panelningar, däri lätt må finna sin bane.

Vattenfaten böra fyllas 2 gånger i månaden; man har ju »matbud» till staden hvarje vecka, och kan ju då jungfrun eller kanske t. o. m. »nådig frun sjelf» åstadkomma detta.

Våra bokskåps innehåll genomgår äfven en grundlig handduksdamning och klappning på permarne med en styf pappskifva, något bredare än en lineal, handtaget smalare. Hyllor och hörn aftorkas med en i terpentin doppad lapp (torkar strax), hvarefter böckerna insätts och dörrarne stängas.

Har man öppna bokhyllor, lägges en 2 c. m. lång talgljusbit på hvarje hyllrad, med en bit papp eller

handskinn under, hvarefter hela hyllan täckes med ett lakan.

Sängkläderna taga de som från städerna flytta ut på »sommarnöje» väl i det närmaste med sig till landet. De, som man vill lemna hemma, böra vädras flere timmar, borstas och piskas väl, bestänkas med terpentin och nedpackas i en rymlig säck af tät väf. Bäst blir den af segelduk, ehuru tämligen dyr, sys noga ihop och förvaras på svalt ställe.

Mattor och yllegardiner böra vädras flere gånger före sommarinläggningen, piskas och borstas samt, åtminstone de förra, bestänkas med terpentin och föraras — ett talgljus. Sys in i säckar eller grofva, men fullkomligt hela lakan.

Kuddar och broderier (de senare tåla ej alltid borstning) rengöras med inkrämet af färskt hvetebröd. Förvaras i örngottsvär med lakan till yttervar, som igensys tätt. Terpentinstänk öfver det hela.

Innan man lemnar sin våning i staden för att flytta till landet, bör en grundlig rengöring hafva egt rum i alla »hål och vrår» minst åtta dagar förut, på det att ej någon fukt måtte stanna kvar och bilda mögel. Samma dag man ärnar afresa, böra alla golven sopas med fuktigt, ej våt viska och, såvidt medhinnas, glatta ytor afdammas.

I det centralast belägna rummet i våningen urtages ett af de små öfversta fönstren och ditsättes en med gles domestik, ej hård, infattad träram. Sedan kan man tryggt resa och behöfver alls ingen som »ser efter våningen» och glömmar fönstren öppna till efter midnatt, inom hvilken tid så väl malfjärilar som andra »flygfän» passa på tillfället att skaffa sig »våning till hösten».

Smånotiser från kvinnovärlden.

En parisiska om Sverige.

Till Red. af Idun.

Då det torde intressera edra läsarinna att se ett vänligt omdöme om våra landsmän af en fransyska, ställes till edert förfogande för införande i Idun hos slutna utdrag ur ett bref från en ung svenska, som för närvarande vistas i Normandie:

Evreux d. 15 April 1891.

— — — — I lördags voro vi på en föreläsning, som gafs af madame Thénard från Théâtre Français. Som vi hörde henne i Stockholm våren 1888, voro vi mycket angelägna om att få gå och blefvo därför mycket belättna, då madame Ch. lofvade att åtfölja oss. Föredraget, som handlade om »Modet» (La mode), var mycket intressant.

Bland mycket annat yttrade madame Thénard härvid följande, som bör särskildt kunna intressera oss svenskar.

»Vi kvinnor nu för tiden beklaga oss ofta öfver herrarnes bristande aktning, men bära till stor del själfva skulden därför. Om vi bemötte dem med mera aktning, skulle vi själfva ock röna mer däraf. Jag skulle vilja, att fransmännen tege exempel af andra land, som vetat att i högre mått bevara gamla enkla seder. Ett land vid Bottniska viken långt upp i högan nord, ett land, som jag besökte för några år sedan, och hvaraf jag bevarat ett angenämt minne — dess namn är Sverige — vill jag nämna för eder. Där kan man ännu få se gamla finers enkla seder och bruk bibehållna, och man finner rörande bevis på tacksamhet och artighet. Stor aktning bevisas mot alla äldre, och såsom något särdeles ovanligt vill jag nämna, att det t. ex. är allmänt brukligt att efter maten tacka värdinnan, hvilket ej alls här kommer i fråga, där man hvarken tackar Gud eller människor. Det förefaller oss komiskt, löjligt, *bête mème si vous voulez*, men det är rörande».

När hon nämnde Sverige, klack det till i bröstet på mig, ty som jag visste, att hon varit i Sverige, väntade jag, att hon skulle säga någonting om det, men man kunde ju ej veta, om det skulle bli godt eller ondt. Jag skulle ha velat taga madame Thénard på ärligt svenskt vis i hand och tacka henne därför, att hon talte så godt om mitt fosterland. —

Glömmen ej Iduns skollofskoloni!

Minsta bidrag emottagas tacksamt.

Literatur.

Jenny Lind-Goldschmidt. Hennes tidigare lif och bana som dramatisk konstnär och sängerska 1820—1851. En minnesteckning utarbetad enligt dokument, bref, dagböcker m. m., samlade af prof. *Otto Goldschmidt*, af *Henry Scott*, *Holland* och *W. S. Rockstro*. Med illustrationer och musikbilaga. Svensk upplaga, utgifven af *J. E. Spilhammar*. Två delar. Stockholm, P. A. Norstedt & Söners förlag.

Denna omfattande konstnärsbiografi, af hvilken vi nyligen voro i tillfälle att meddela ett intressant utdrag, är nu tillgänglig i svensk, engelsk och tysk upplaga.

Denna omständighet vittnar tydligt nog därom, att det minne, åt hvilket boken är egnad, ej är något särskildt folks egendom, utan snart sagdt i lika mån tillhör hela den bildade världen.

Huru det gick till att Jenny Lind öfverallt band alla med förtrollningen af sin sång — däröfver sprides ett förklarande ljus af detta arbete, som är omsorgsfullt sammanfogadt af autentiska dokument och redigeradt med diplomatisk noggrannhet. Ur alla samtida uttalanden, märkvärdigt samstämmiga för att vara framkomna under olika omständigheter och på olika orter, framlyser det, att det som gaf åt Jenny Lind hennes underbara makt öfver hjärtan och känslor var icke så mycket en af naturen härlig och till sin konstnärlighet uppodlad stämma som icke i ännu högre grad en personlighet, som i hennes konst återgafs liksom i ett spegelglas, — en personlighet, som var af naturen så skär och intagande, att hon i användningen af sin konst blott behöfde vara naturlig för att vara stor.

Jenny Lind var sängerska af natur och skådespelerska af natur, och det sades om henne, att om hon icke hade varit den största sängerska, skulle hon varit den största skådespelerska. Men framförallt var hon människa af natur, och detta på det vackraste sätt. Hennes bildning, i den mening man vanligen tager detta ord, var bristfällig, och hennes intelligens, om än liflig och vaken, utom det konstnärliga området icke af någon öfverraskande storhet. Hennes största storhet var helt enkelt den, att hon egde ett rent sinne och ett varmt hjärta. Då hon med ingifvansens fackla i handen nedsteg i de främmande naturens innandömen, hvilka hon skulle framställa, icke blott förstod hon dem, utan hon förstod dem på sitt alldeles särskilda sätt, i enlighet med sin egen natur. Däraf kom det sig, att hon, den mest försagda varelse som någonsin beträddt en scen, med hänsynlös djärfhet kullkastade den sceniska traditionen. De karaktärer, som hon framställde, sprungo helgjutna fram ur hennes inbillning, och huru andra förut hade förstätt dem, betydde för henne ingenting. Så skiljaktiga de hvar för sig voro, och så väl hon förstod att framhålla denna deras skiljaktighet, ingöt hon dock i dem alla lif af sitt eget lif. Inspiration och konst sammanföll hos henne; det ena gafs icke utan det andra. När hon sjöng, hörde man icke blott toner; man hörde lidandets rop och andaktens åkallan och salighetens jubel; allt hvad hon erfarit i och om lifvet reflekterades i hennes sång.

Boken handlar om Jenny Lind som konstnärinna och låter oss följa henne från framgångar till triumfer och sedan från triumfer till triumfer i år efter år; men vi få också tillfälle att härunder göra hennes bekantskap såsom människa. Iduns läsarinna äro genom det i våra spalter införda utdraget ur arbetet bekanta med hennes karaktär, sådana den framträdde då hon ännu var blott en stjärna på Stockholms hemiser. Huru framgångarne än hopade sig och stegades, blef hon sig lik. Hennes anspråkslöshet och färdfrihet, hennes omtänka om andras väl, hennes gifmildhet och oegennyttiga omgifva hennes minne med en starkare och varaktigare glans än den nu slocknade, underbara glansen ur hennes ögon, hvilken var oförgätlig för dem, som en gång hade sett den. Bland svenska kvinnor eger hon en plats i eftervärldens minne för hvad hon var såsom konstnär, men icke mindre för hvad hon var såsom kvinna.

Däri genom att det literära monumentet öfver Jenny Lind blifvit rest med förenade ansträngningar af förläggare i tre olika land, har det kunnat erhålla en högre resning och större soliditet, än det eljes skulle vunnit. Det är det främsta arbete i sitt slag, som blifvit i våra dagar utgifvet öfver någon nordisk konstnär, och dess utstyrel med den praktiska bildserien i koppartryck förtjänar lika högt erkännande som den möda och det noggranna studium, som nedlagts på rekonstruerandet af detta konstnärslif, hvilket nu sett sitt slut. Det är också ett arbete, som kan påräkna hela den kontinental musikvärldens lifliga intresse. Men ett alldeles särskildt intresse eger dock detta arbete för det land, som i Jenny Lind ser sin berömdaste telning på spinsidan, allrahelst som den svenska kvinnan har skäl att vara stolt öfver att i och genom en sådan personlighet vinna sin största ryktbarhet.

Teater och musik.

Kungl. operan bjöd sistl. fredag på tvänne goda repriser, nämligen fröken Munktells lilla nätta och melodiosa opera-comique »I Firenze» och Donizettis opera-buffa »Kärleksdrycken». Fröken *Karlsohn* var en såväl i sång som spel intagande Gemma, och hr *Lundmark* lyckades ovanligt väl återgifva den unge målaren *Stefano Varezzi*s parti. Äfven de öfrige, af hvilka hrr *Strömberg* och *Grafström* innehade sina gamla roller, hyresvärden *Bembo* och den ene konstprofessorn, medan hrr *Sellergren* och *Henrikson* öfvertagit resp. målaren *Bardis* och den andre konstdomarens partier, skilde sig väl från sina uppgifter.

I »Kärleksdrycken», där fru *Edling* med öfminskadt lif och skalkaktighet utförde *Adinas* roll, i hvilken hon en gång i tiden gjort sin första debut, fästes huvudintresset vid doktor *Dulcamara*, hvilket parti gaf dr *Bottero* tillfälle att lägga i dagen en ny och intressant sida af sin rika begåfning. Detta rena buffparti utfördes, så hvad spel som sång beträffar, så förträffligt att, fastän partiet sjöngs på italienska, nästan ingenting af rollens betydelse gick förloradt, utan allt så att säga öfversattes af den framstående skådespelarens lifliga och talande mimik samt uttrycksfulla gester. Att sången ej heller lemnade något öfrigt att önska, behöfva vi knappast nämna. Hr *B:s* spel rymde äfven de öfriga med sig, så att till och med hr *Strandberg*, hvilken innehade *Nemorinos* parti, ådagalade en ovanlig lifaktighet. Hans vackra stämma gjorde sig också förträffligt gällande. Detsamma kan sägas om hr *Johanson* som sergeanten *Belcor*. Körerna gingo bra och orkestern skötte sig förträffligt under hr *Hennebergs* ledning.

I »Otello» har hr *C. A. Söderman* öfvertagit *Jagos* parti, hvilken uppgift han lär utföra särdeles förtjänstfullt. Vi hafva själfva varit förhindrade taga hans *rentrée* i skärskådande.

I afton uppföres »Regementets dotter» med fru *Östberg* i titelrollen samt hr *Hennebergs* balettdi-vertissement »Undine».

Konsert gafs i tisdags af k. hofkapellet med biträde af pianisten *Emil Sauer* från Hamburg. Efter en sådan uppsjö på musikställningar, som under de senaste månaderna varit rådande, och då vi här nyligen haft tvänne synnerligt framstående pianister, var det ej underligt, att namnet på en ny pianist ej kunnat samla en synnerligen talrik publik. Detta var emellertid att beklaga, ty den nya bekantskapen var verkligen värd att göra. Hr *Sauer* är verkligen en alldeles förträfflig pianist, som ej blott förfogar öfver den mest fulländade teknik, utan också presterar ett spel så fullt af finesser, att man nästan kommer att tänka på *Pachmann*. Hans utförande af *Henselts* oerhördt svåra *F-moll*-konsert, som här förut aldrig spelats, var rent af mästertligt. Det väckte entusiastiska applåder ej blott från publiken, utan också från hofkapellet, som på ett delikat sätt ackompanjerade. Formlig entusiasm väckte den unge artistens utförande af *Tannhäuser*-uvertyren, som spelades utom programmet, och som visade honom vara en öfverträfflig partiturspelare. Hr *S.* förstår att i sitt spel inlagga såväl kraft som vekhet; hans pianissimolöpingar äro förträffliga, och han eger en säkerhet i anslaget, som är förvånande. Ledsamt att hr *S.* kommit vid en så olämplig tidpunkt.

Hofkapellet utförde med utomordentlig finess *Griegs* *Holbergs*-suite och *Normans* uvertyr till »*Antonius* och *Kleopatra*».

K. Dramatiska teatern har bestämt fått en kassapjäsa i hr *P. Staafs* nya lustspel »*Ett lysande parti*» som i lördags gafs för första gången. Stycket är nästan genomgående roligt, särskildt de tre första akterna, hvilka också äro de bäst skrifna. De två sista äro något mattare. Vi tro också, i likhet med en annan ärad anmälare, att stycket skulle vunnit på, om handlingen koncentrerats inom ramen af endast tre akter. »*Ett lysande parti*» uppfyller emellertid alla betingelser för att skaffa åskådare en angenäm afton, helst som utförandet också är på alla händer det bästa. Att bland huvudrollernas innehafvare framhålla någon särskildt vore att begä en orättvisa mot de öfriga. De fyllde alla sina platser förträffligt och fingo alla del af den intresserade publikens bifall. Efter sista akten inropades äfven författaren tvänne gånger.

Filharmoniska sällskapet gaf i måndags sin tredje och sista abonnementskonsert för innevarande spelår. Liksom vid föregående konserter var äfven nu Musikaliska akademien stora sal fylld med en högst intresserad publik, som med lifligt bifall helsade det i allmänhet ypperliga utförandet af hvarje särskildt nummer å programmet. Priset för aftonen torde

såväl i vokalt som instrumentalt hänseende böra tillerkännas *Griegs* scener ur »*Olav Trygvason*», och särskildt förtjänar fröken *Piehl* en mention för sitt goda utförande af *Völvens* viktiga parti. Hennes omfångsrika och mörka stämma passade här förträffligt. — De entusiastiska applåder, som ljödo efter konsertens slut, och som gång på gång framkallade sällskapets ovanligt nitiske och skicklige dirigent hr *Hallén*, hvilken också fick mottaga en lagerkrans, inneburo oförtydligt på en gång ett hjärtligt tack för hvad sällskapet och orkestern under hr *H:s* utmärkte ledning utträttat under det gångna arbetsåret samt en uppriktig önskan om förnyad samverkan till ett kommande spelår. Ett godt arbete är tack värdt, och här har arbetet varit mycket godt och af stor betydelse för hufvudstadens musiklif.

Matiné gifves om lördag å Vasateatern af fru *Cederberg* och fröken *Magnusson* samt på söndag af fru *Hjortberg* och fröken *Ekström* — allesammans hörande till Vasateaterns mera framstående kvinnliga artister. Helt säkert skall publiken ej försumma tillfället att så här vid spelårets slut få säga farväl åt de värderade sujetterna.

Loretos madonna.

En skildring från Italien.

För Idun

af

Hilda Hinke.

(Forts.)

Visserrligen var den mycket vacklande, denna tro, som världslifvet, den jordiska lyckan och umgänget med hans reformerta hustru hade betydligt rubbat, men nu, då Bertarelli kände sig förkrossad under motgången, framstod den i hans barndom tillbedda plötsligt för honom såsom en förmedlande länk emellan människan och den Gud, han genom, sin likgiltighet måste ha förtörnat.

Och Bertarelli läste tidningsartikeln, i hvilken han såg en himlens fingervisning.

Där omtalades en greve *X.*, hvars ende manlige arfvinge var af läkare lifdömd. Hvarken doktorerna i Paris eller Berlin hade kunnat bota det skrofulösa, med engelska sjukan behäftade barnet. I sin förtviflan vallfärdade då fadern till Loreto. Och se — huru outränsakliga äro ej Guds vägar! — när grefven återkommer hem, är gossen bättre; ett fenomen, som af de förvånade läkarna ej kunde förklaras, endast enhälligt konstateras.

Barnet är räddadt och skall, om ingenting oförutsedt inträffar, växa upp till en jämförelsevis kraftig och frisk man och vittna om vår Herres godhet att ej ens i våra syndiga dagar tröttna att bevisa människosläktet sin faderliga nåd.

Bertarelli har beslutat sig för en vallfärd till Loreto, ty endast ett underverk kan numera hindra hans lycka från att gå i kvaf.

Hvilket kallt afsked har ej hans hustru egnat honom, hon som annars, äfven när det gällde den kortaste resa, plågade slå armarna om hans hals och knappast vilja släppa honom ifrån sig, liksom om hon fruktat att han aldrig mer skulle återkomma.

Nu hade hon däremot helt frånvarande räckt honom handen och antydt, att hans bortavaro blefve mycket läglig, enär hon finge i ro styra om utflyttningen till sommarvillan och kunde ha allting i ordning, när han vände tillbaka.

Den eleganta lilla villan vid Possilippo var en gåfva åt *Elena* på hennes första födelsedag, sedan hon blifvit hans hustru.

De hade då varit gifta ett halft år och ännu tyckt sig vara i smekmånaden — ja, deras smekmånad hade egentligen ej slutat förrän *Ercole* hade kommit i huset, sänd af mörksens afundsjuka makter.

Bertarelli är således nu på väg till det undergörande Loreto, sliten emellan hopp och tvifvel.

Tåget ilar åstad med blixstens snabbhet. Det susar öfver berg och dalar, framåt, alltjämt framåt i mörkret.

Hvad tiden är lång! Icke ett ögonblick har Bertarelli sofvit, fastän han nästan oafslätligt legat med slutna ögon. Nu slår han dem upp, och ser ändligen dagsljuset skynta fram igenom den nedfälda gardinen.

Hvisselpipan ger upprepade signaler; tåget närmar sig alltså en stor stad. Nu står det stilla,

man hör spring och jäktande, och däremellan ljuder konduktörernas rop:

»Roma, Roma!»

Bertarelli, som ämnar sig till Ancona, måste byta om fåg, men har en stunds uppehåll.

En kopp kaffe skall smaka utmärkt efter de långa genomvakade timmarne.

Bankiren kastar en blick in i den stora restaurationspegeln, och med ett stygn i hjärtat varnar han de djupa färör, den sista tidens naggande själskval där ha gräft.

Åter sitter han i kupén, biljetten är klippt, dörarna smällas igen, och tåget sätter sig sakta i rörelse för att lemna Roma, det gamla Roma, med sina gigantiska ruiner, som tala till oss om alltings förgänglighet och huru enligt naturens lagar hvad människor skapat skall ödeläggas och förgås.

Men se, de gamla vattenledningarna från den lysande kejsartiden!

De äldriga murarna äro rikt betäckta med en späd grönska; de vänliga slingerväxterna tyckas liksom vilja skyla deras skröplighet.

Där är den vågformiga Campagnan; i vårsolens strålar förefaller den smydd som en brud med tusentals brokiga blommor. Man kan nästan tro marken betäckt med en purpurväfnad, så tätt frodas den mörkröda vallmon. Bröset vidgar sig vid anblicken af all denna prakt, och hoppet återvänder äfven i den mest bedröfvades bröst, ty all denna naturens herrlighet innebär ju, att det gifves en Gud, som är god.

Campagnan i sin blomsterskrud ligger snart bakom de resande, tåget börjar stiga uppåt bergen, hvilkas toppar visa sig allt vildare och kalare.

Bertarelli är ej mera ensam. En ung man sitter snedt emot honom. Han är blond och ser bra ut samt har ett par trovärdiga, uttrycksfulla blå ögon.

De båda herrarne vexla då och då en vanlig höflighetsfras. Bertarelli är så upptagen af sina egna tankar, att han ej önskar stifta bekantskap med den unge mannen, som ödet kanske endast för några få timmar fört i hans väg.

Och då ynglingen å sin sida tror sig märka, att den dystert blickande mannen framför honom bär på en tung sorg, är han allt för grannlagad att med sitt prat vilja störa honom.

Man är nu vid den en gång så betydande staden Narni. Pittoresk ter den sig där uppe på bergshöjden, som dominerar floden, öfver hvilken resa sig i stympadt skick väldiga, gamla brohvalf från kejsartiden.

Om de ändå kunde tala, dessa stenkolosser! Huru mycket skulle de ej förtälja oss om alla de generationer, som här en gång ha lefvat och åter försvunnit. Om många af jordens mäktige, som passerat dessa brohvalf i ståt och herrlighet, utan att de väl någonsin betänkt, huru de för länge sedan skulle vara till stoft och deras klingande namn förglömda, medan den döda stenen, som de ej beaktade, skulle kvarstå.

Fromma processioner med helgonbilder och brinnande vaxljus ha säkert ofta tagat här öfver under afsjundandet af heliga hymner.

Och i aftonens skymning eller vid månens magiska sken har här nog svärmat mångt kärlekspar, som blickat ner i den forsande floden, medan de hviskat till hvarandra de mest glödande eder om evig kärlek och osviklig tro — eder, kanske alla sedermera brutna — ty finnes det väl hos jordens ombytliga släkte en evig kärlek och en osviklig tro?

Uppåt går sedan banan emellan kala klippor, lokomotivet arbetar mödosamt i den sista stigningen, därpå kommer en lång, mörk tunnel, och så här det åter neråt till dalar med grönska, blommor och leende boningar, som bada sig i middagssolens skarpa strålar.

Dalen blir därpå trängre, bergen brantare, och slutligen tyckes hvarje väg afspärrad genom höga klippor. Men nej, den lilla floden, som banan alltjämt har följt, letar sig fram och med den slingrar sig också tåget igenom det smala klippasset.

Tåget passerar ännu en tunnel och rullar så ut i ett fruktbart, välodladt slättland. Man genomtar det hastigt, och för de resandes tjusta blickar ligga nu det djupblå hafvet och Ancona.

Då Bertarelli stiger i den utanför stationen väntande hotellomnibussen, ser han före sig reskamraten från tåget.

Ödet vill alltså åter föra de två männen tillsammans. Vid frukostbordet, där de ha vexlat kort, berättar den unge Ernst Geislinger, att hans far är bosatt i München såsom professor i konsthistoria. Han sjelf har valt samma bana och är med ett resespendium i Italien för att idka studier. Han har tillbragt vintern i Rom och vill

under sommaren gästa Venedig, hvares gamla, orientalska arkitektur alltid tilltalat honom så mycket.

Som bajrare är signor Ernesto, så kallar bankiren sin nye vän, en ortodox katolik och har därför tagit denna väg för att ej försumma tillfället att i Loreto få läst en själamessa öfver sin nyligen aflidna moder.

Bertarelli fattar strax tycke för den unge mannen, som så oförbehållsamt lägger hela sitt inre i dagen, och det gör honom godt i hans nuvarande själsstillstånd att lyssna till den varmhjärtade, entusiastiske ynglingen, som med en orubblig tro är fästad vid den katolska kyrkan, utan att hysa några som helst tvifvel om dess dogmers ofelbarhet.

Bertarelli har följt ut med den unge, vetgirige tysken för att bese staden. De båda herrarne vandra omkring i små, smala gränder, där hvarken sol eller luft tyckas ha tillträde. Här bodde en gång de förföljda judarna; här varderas »Ghetto», där de om aftnarna medels järndörrar utestängdes från den kristna befolkningen.

»Det var ett egendomligt släkte», menar bankiren, »hvilket, trots allt förtryck, dock förtlede och hopade dessa enorma rikedomar, som nu komma i dagen hos en Rothschild m. fl.»

»Mig förefaller det långt underligare», förklarar tysken, »att de höllo så fast vid sin religion, att de aldrig sammansmälte med de folk, som omgäfvade dem, i synnerhet hade de, alltid snikna efter vinning, därigenom hade kunnat betinga sig de största fördelar. I stället föredrogo de att lefva hånade, belagda med de orimligaste skatter och med lifvet alltid hängande på ett hårstrå.

Anconas historia omtalar flerfaldiga gånger, huru ebreerna allt emellanåt, under det de i frid och ro idkade sin handel, plötsligt öfverfölls, huru deras stadsdelar härjades och hundratals af dem brändes på bål.»

»Ja, nog är det fasaväckande», svarar bankiren, »att blicka tillbaka på den grymhet och det tyranni, som herrskade under medeltiden, och dock klagar man nu öfver det närvarande, i stället för att prisa sig lycklig att lefva under vår rättvisa och fria lagstiftning.»

De båda männen gå tysta upp för den slingrande zigzagväg, som för till den höga kullen, hvares spets krönes af den gamla domen »San Siriaco».

»Jag beklagar», utbrister den blifvande konsthistorikern, »att det nu just förrättas gudstjänst, ty i den här lilla staden är det naturligtvis ej som i Rom, där den resande, utan att väcka någon uppmärksamhet, obehindradt kan bese kyrkorna, äfven under pågående messa.»

Det gamla templet är iklädt festskrud, och under de för tillfället påhängda draperierna döljes mycket af den inre, märkliga arkitekturen.

»Mina landsmän», anmärker bankiren, »ha liksom barnen tycke för det granna och präliga och äro ej nöjda, om de vid kyrkfester se sina tempel endast i deras allvarliga, arkitektoniska skönhet. Nej, väggar och pelare skola behängas med hundratals alnar af röd sidendamast, kantad med guld- och silfverorneringar, och konstgjorda blommor i oändlighet skola smycka altarena.»

Här i världen vill den ena människan ju aldrig stå tillbaka för den andra, och åt denna svaghet skatta folkmassorna, när de frivilligt offra sin skärf, för att den kyrka, de tillhöra, skall kunna täfla med hvarje annan i glans och rikedom.

Herrarne åhöra en del af messan, hvarpå de taga templets yttre i skärskådande, och Ernst Geislinger hänryckes af dess byzantinska stil, som starkt påminner om Venedigs berömda Markuskyrka.

Ynglingen stannar slutligen vid de två stora stenlejonen, som äro placerade på hvar sin sida om hufvudingången, och han klappar dem, i det han utbrister:

»Bravo, ni gamla gossar, som ligga här i all er majestätiska skönhet för att vakta uppå Herrans tempel!»

»Hör på», bifogar han, i det han ser sig omkring, »signor Bertarelli, tror ni väl, att det finnas många kyrkor med en så herrlig belägenhet? Se här det vida hafvet i hela sin utsträckning, öfvergjutet af den nedgående solens strålar. Och där staden, det fruktbara lämlandet och bakom detsamma bergskedjorna, hvilkas skiftande färgtoner förlora sig långt borta vid horisonten. Och öfver alltsammans breder sig den blåa himlen med sina rosafärgare strömoln.

Aldrig, nej aldrig, så länge jag lefver, kommer denna syn att gå ur mitt minne. Mitt bröst uppfylles af en oändlig tacksamhetskänsla mot den Gud, som skapat denna underbara skönhet; här är himlen helt nära, jag känner mig nästan

lösryckt från jordens stoft, färdig att svinga mig upp i den oändliga rymden!»

»Ni tyske svärmare», afbryter Bertarelli, »kom nu ner till jorden igen, ty det är tid att vi bege oss till hotellet, förrän mörkret sänker sig öfver oss.»

Vid middagsbordet finna herrarne sig omgifna af flere, som det tyckes, nygifna par; därpå tyda bland annat de släta ringarna, hvilka ännu lysa nya och glänsande.

En af damerna gnistrar af diamanter. Örhängen, brosch och fingerringar tindra och glittra i lamplyuset. Hon kan sannerligen behöfva denna förgyllning, ty de hårda, manliga dragen och den skarpa, oharmoniska basstämman äro ej egnade att ensamt fångla den äkte mannen, som har ett flegmatiskt och temligen enfaldigt utseende, och som uppenbarligen redan står under en ingalunda mjuk toffel.

Innerst i den långa matsalen bemärkes ett litet rundt bord, och vid detta sitter ett par, som antagligen vill vara för sig sjelft. Man ser, att de äro från Norden, och man uppsnappar ett och annat tyskt ord, trots afståndet.

Den äkte mannen är ovanligt ful med sitt torra, förlästa ansikte, och frun påminner mycket om en halfgammal, pedantisk guvernant, som tillbringat sin ungdom under stora umbäranden. Men om än utseendet skarpt stöter skönhetssinnet, så tilltalas man dock af den rörande kärlek, som röjer sig i de båda makarnes blickar.

Hvem vet, hvilka svårigheter dessa två haft att bekämpa, eller huru länge de tåligt måst vänta på hvarann, innan de lyckligt lotsat sig in i äktenskapets hamn, där de nu kunna tjäna såsom ett bevis på, att den sanna kärleken förmår öfverleva både ungdom och fägring.

Då de första rätterna redan äro serverade, komma ytterligare några bordsgäster. Midt för bankiren slår sig ännu ett ungt par ner. Mannen skulle ha sett särdeles bra ut, derest det ej legat något cyniskt och blaseradt öfver hela personligheten. Den unga frun kan säkert knappast räkna sjutton år och förefaller vid första ögonkastet som en fullkomlig skönhet, men ju längre man betraktar detta täcka ansigte, desto mindre behagar det.

Bertarelli börjar ovilkorligen att anställa jämförelser emellan sin vis ä vis och Elena. Hvad är det, som gör de två kvinnorna så olika hvarann, ehuru de båda äro verkliga skönhets typer? Hvad felas egentligen detta ansikte, hvares drag i sig själfva äro så harmoniska? Är det kanske uttrycket, som här är störande? Uttrycket, i hvilket bankiren tror sig, efter något studium, upptäcka en fäfäng, föga djup karaktär.

Ja, den unga frun är tydligen en vacker docka utan själ, då däremot Elena intog hjärtat genom sin älsklighet, sin oskuld och sin begäfring.

Och dig, min älskling, skall jag förlora, suckar Bertarelli, såvida ej vår Herre afvänder en så förfärlig olycka! Ty hvad hjälpte det honom väl, om hans hustru, tack vare sin karaktärsstyrka, hindrades från fall? Det blefve dock alltför kvalfullt att vid sin sida se en kvinna, som endast af pliktöknsla hölls tillbaka från att kasta sig i en annan mans armar.

Under natten återkommo med förnyad styrka Bertarellis alla tvifvel, och möjligheten att genom den undergörande madonnans förmedling återvinna sin hustrus hjärta syntes honom allt svagare.

Vid tredje stationen på banan, som söderut från Ancona följer Adriatiska hafvet, utropas af konduktören:

»Loreto!»

(Forts.)

Majnumret af Iduns Mode- och Mönstertidning medföljer Iduns nästa nummer till vederbörande prenumeranter.

Innehållsförteckning:

Alice Bonthron; af Amanda Löffler. (Med porträtt.) — Till Amaryllis; poem af Fritz Ostenson. — Moderna kvinnosjukdomar. — Just nu! — Vår; stämningbild af John En. — Framtidsdräkternas basar; bref till Idun af Anna Fleetwood-Derby. — Husmoderlig almanack: Maj; af Stenia. — Värkriget mot malen; prisbelönt svar å prisfrågan LIV af D-y. — Smånotiser från kvinnovärlden. — Literatur. — Teater och musik. — Loreois madonna; en skildring från Italien, för Idun af Hilda Hvntso. (Forts.)

De smycken, som fortfarande för den s. k. lilla toaletten äro förhärskande, äro alltjämt de små emaljerade blommor och fjärilar, som under vintern 1890 väckte så stort uppeende i Paris. De modernaste äro Viol-, Blåklint- o. Penséebroscherna samt de små hvit- och blåmaljerade fjärilarne. Prisen ställa sig olika fr. 6 till 15 kr. Sändas efter rekvisition till landsorten i rek. bref. från

Juvelerar HALL BERG, Regeringsgatan 9